

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16.02.1995, sp. zn. Cdon 24/94, ECLI:CZ:NS:1995:CDON.24.1994.1

Číslo: 33/1995

Právní věta: Závěry znaleckého posudku nelze bez dalšího přebírat, ale je třeba v případě potřeby je ověřovat i jinými důkazy, a to zejména tehdy, jestliže mohou být pochybnosti o správnosti závěrů znaleckého posudku. Tak tomu je např., připouští-li znalecký posudek možnost zpřesnění jím uváděných údajů, avšak k tomuto zpřesnění znalec nepřikročí, nebo postupuje-li znalec ve znaleckém posudku podle určitého předpisu, ale v dílčím závěru se od něho bez bližšího zdůvodnění odchýlí. Dovolání je ve smyslu ustanovení § 238 odst. 1 o. s. ř. přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, a to i pokud jde o výrok rozsudku odvolacího soudu, jímž nebylo vyhověno měnícím rozsudkem zcela žalobnímu návrhu, který se netýkal více samostatných návrhů.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 16.02.1995

Spisová značka: Cdon 24/94

Číslo rozhodnutí: 33

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Dokazování v civilním řízení, Dovolání v civilním řízení, Posudek znalecký, Řízení před soudem

Předpisy: 99/1963 Sb. § 127
§ 238 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 33/1995 sb. rozh.

Závěry znaleckého posudku nelze bez dalšího přebírat, ale je třeba v případě potřeby je ověřovat i jinými důkazy, a to zejména tehdy, jestliže mohou být pochybnosti o správnosti závěrů znaleckého posudku 1) . Tak tomu je např., připouští-li znalecký posudek možnost zpřesnění jím uváděných údajů, avšak k tomuto zpřesnění znalec nepřikročí, nebo postupuje-li znalec ve znaleckém posudku podle určitého předpisu, ale v dílčím závěru se od něho bez bližšího zdůvodnění odchýlí.

Dovolání je ve smyslu ustanovení § 238 odst. 1 o. s. ř. přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, a to i pokud jde o výrok rozsudku odvolacího soudu, jímž nebylo vyhověno měnícím rozsudkem zcela žalobnímu návrhu, který se netýkal více samostatných návrhů.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze 16. 2.1995, [Cdon 24/94](#))

Žalobce se žalobou domáhal zaplacení částky 38 800 Kč s 3 % úroky od

1. 1. 1992 do zaplacení, a to jako odměny za využívání jeho zlepšovacího návrhu o názvu „Změna a zlepšení úpravy vody v kotelně“ žalovaným státním podnikem, který uvedený zlepšovací návrh evidoval pod č. 128/86.

Žalovaný státní podnik navrhoval zamítnutí žaloby s tím, že přihláška v žalobě uvedeného zlepšovacího návrhu byla jím posléze zamítnuta jako odporujícího státní normě ČSN 077 401, což bránilo využívání navrženému v tomto zlepšovacím návrhu. Žalovaný státní podnik poukazoval i na to, že žalobce nebyl ani v přihlášce zlepšovacího návrhu uveden jako jediný přihlašovatel, ale podílel se na zlepšovacím návrhu, vedeném pod č. 128/86, podle údaje uvedeného v přihlášce jen z 35 %.

Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě (jako soudu prvního stupně v daném případě ve smyslu ustanovení § 9 odst. 2 písm. c/ o. s. ř.) z 3. 12.1993, čj. 26 C 4/92-89, bylo žalovanému státnímu podniku uloženo, aby žalobci zaplatil 6160,75 Kč s 3 % úroky od 1. 1. 1992 do zaplacení, a to do tří dnů od právní moci rozsudku. Pokud se žalobce domáhal zaplacení dalších 32 639,25 Kč s 3 % úroky od 1.1.1992 do zaplacení, byla žaloba v tomto rozsahu zamítnuta. Žalobci bylo uloženo, aby žalovanému podniku zaplatil na nákladech řízení 4943,60 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku. Žalobci bylo také uloženo zaplatit ve stejné lhůtě státu na nákladech řízení 2 148 Kč na účet Krajského soudu v Ostravě. Žalovanému podniku uložil soud prvního stupně naproti tomu povinnost zaplatit státu na nákladech řízení 409 Kč také ve lhůtě do tří dnů od právní moci rozsudku a rovněž na účet Krajského soudu v Ostravě.

Soud prvního stupně dospěl k závěru, že předmět přihlášky zlepšovacího návrhu (vedeného u žalovaného podniku pod č. 128/86) splňoval předpoklady zlepšovacího návrhu, že tento zlepšovací návrh byl v žalovaném podniku využit a že tedy za něj přísluší odměna ve smyslu ustanovení § 116 dříve platného zákona č. 84/1972 Sb., o objevech, vynálezech, zlepšovacích návrzích a průmyslových vzorech. Podle názoru soudu prvního stupně z této odměny náležela žalobci jen polovina, protože měl za to, že vedle žalobce je spoluautorem uvedeného zlepšovacího návrhu také M. S. a že podíly těchto spoluautorů na odměně jsou stejné. Při posouzení výše odměny náležící spoluautorům zlepšovacího návrhu vycházel soud prvního stupně ze znaleckého posudku znalce Ing. O. F.; podle něho bylo využitím zlepšovacího návrhu dosaženo společenského prospěchu v nejvýhodnějším druhém roce sledovaného tříletého období ve výši 65 934 Kč. Z tohoto dosaženého společenského prospěchu stanovil soud prvního stupně základní odměnu 4928,60 Kč podle příslušného sazebníku a zvýšení o 150 % (podle směrnic příslušného ústředního státního orgánu), tedy 7392,90 Kč. Z takto vypočtené celkové odměny 12 321,50 Kč byla žalobci přisouzena polovina odměny částkou 6160,75 Kč. Pokud jde o výroky rozsudku soudu prvního stupně ohledně nákladů řízení, odůvodňoval je tento soud ustanoveními § 142 odst. 1 a § 148 odst. 1 o. s. ř. s přihlížením k poměru úspěchu účastníků řízení s jejich uplatněnými návrhy v řízení o této právní věci.

V odvolání proti tomuto rozsudku žalobce vytýkal především, že mu měla být přiznána odměna v celém rozsahu, když M. S., ač byl uveden v přihlášce zlepšovacího návrhu jako spoluautor, se na řešení úpravy vody v kotelně nepodílel. Vytýkal dále, že soud prvního stupně vzal za základ zjištění společenského prospěchu, dosaženého využitím zlepšovacího návrhu, znalecký posudek, třebaže tento posudek vycházel z nesprávných podkladů o úsporách paliva, nebyl v něm vyjádřen přínos dosažený prodloužením životnosti kotlů, ani prospěch dosažený řešením zlepšovacího návrhu týkajícím se ochrany proti korozi, protože toto řešení je neoddelitelnou součástí řešení obsaženého v žalobcem navržených změnách a zlepšeních úpravy vody v kotli závodu žalovaného podniku v J. Proti výroku rozsudku soudu prvního stupně o náhradě nákladů řízení žalobce namítal, že rozhodnutí o výši nároku záviselo na znaleckém posudku, a proto měla být přiznána plná náhrada nákladů řízení i pro případ nedosažení plného úspěchu ve věci.

Vrchní soud v Praze rozhodl o odvolání žalobce rozsudkem ze dne 21. 6. 1994, sp. zn. 7 Co 6/94, tak, že změnil rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku ve věci samé a žalovanému státnímu podniku uložil zaplatit žalobci kromě již присouzené částky 6160,75 Kč s příslušenstvím dalších 6160,75 Kč s 3 % úroky od 1. 1. 1992 do zaplacení a ve zbytku, tj. co do částky 26 478,50 Kč s příslušenstvím, žalobu žalobce zamítl. Uložil dále, že žalovaný podnik je povinen zaplatit žalobci náklady řízení částkou 7400 Kč a státu (na účet Krajského soudu v Ostravě) 825 Kč, a to do tří dnů od právní moci rozsudku; ve stejné lhůtě pak bylo uloženo žalobci, aby zaplatil státu na nákladech řízení 1705 Kč (rovněž na účet Krajského soudu v Ostravě).

Odvolací soud neshledal důvodnými námitky odvolatele ohledně výše odměny za využití zlepšovacího návrhu. Poukázal na provedený znalecký posudek, v němž znalec uvedl, z jakých podkladů vycházel, jak k nim dospěl a jaké úvahy ho vedly ke konečnému závěru o odměně za využití zlepšovacího návrhu; proto byl odvolací soud toho názoru, že znalecký posudek měl všechny formální i obsahové náležitosti a není tedy důvodu pochybovat o přesvědčivosti v něm vyslovených závěrů a přezkoumávat je revizním znaleckým posudkem. Odvolací soud neshledal také důvodnými námitky žalobce, že soud prvního stupně nepřihlédl (stejně jako znalecký posudek) k dalšímu zlepšovacímu návrhu žalobce, jehož podstatou je ochrana proti korozi, který žalobce uplatnil až dopisem žalovanému podniku z 1. 3. 1993 a žalovaný podnik jeho nabídku odmítl. Odvolací soud tu zdůraznil, že žalobce v řízení před soudem uplatnil jen nárok z prvního zlepšovacího návrhu (vedeného u žalovaného podniku pod č. 128/86), a to v žalobě uvedenou částkou 38 800 Kč s příslušenstvím, čímž byl vymezen předmět občanského soudního řízení v této právní věci a jen o tomto předmětu řízení mohlo být rozhodováno.

Naproti tomu odvolací soud shledal důvodnou námitku žalobce ohledně spoluautorství zlepšovacího návrhu „Změna a zlepšení úpravy vody v kotelně“. Odvolací soud zopakoval výslech svědka M. S. a z jeho výpovědi zjistil, že se na řešení obsaženém v tomto zlepšovacím návrhu nepodílel a z toho důvodu neuplatňoval a ani nehodlá uplatňovat vůči žalovanému podniku žádné nároky ze zlepšovacího návrhu. Proto dospěl odvolací soud k závěru, že vedle žalobce tu není další spoluautor uvedeného zlepšovacího návrhu a že jeho výlučným autorem je žalobce, takže mu náleží celá odměna za zlepšovací návrh ve smyslu ustanovení § 116 dříve platného zákona č. 84/1972 Sb. Proto odvolací soud změnil výrok rozsudku soudu prvního stupně ve věci samé, jak shora již bylo uvedeno.

Odvolací soud změnil také rozhodnutí soudu prvního stupně o nákladech řízení a ve smyslu ustanovení § 142 odst. 3 o. s. ř. přiznal žalobci plnou náhradu nákladů řízení, jejíž jednotlivé položky odvolací soud v rozsudku konkrétně uvedl. Nově rozhodl také o náhradě nákladů řízení, které v průběhu řízení zálohoval stát, jež činily 2557 Kč; odvolací soud tu vycházel z toho, jaký byl poměr úspěchu účastníků ve věci v tomto řízení ve smyslu ustanovení § 148 odst. 1 o. s. ř. (žalobce měl přibližně úspěch v jedné třetině a žalovaný podnik byl úspěšný ze dvou třetin).

Proti rozsudku odvolacího soudu, který byl žalobci doručen 11. 8. 1994, podal žalobce dovolání (a to 8. 9. 1994), jež uplatnil prostřednictvím advokáta, kterého zmocnil, aby jej zastupoval v dovolacím řízení.

Ve svém dovolání dovolatel uvedl, že toto jeho dovolání směřuje proti výroku rozsudku odvolacího soudu, kterým byla stanovena výše odměny za zlepšovací návrh. Nesprávnost tohoto výroku spatřuje dovolatel v tom, že odvolací soud vycházel ze znaleckého posudku, který je nesprávný, neboť znalec vycházel z nesprávných podkladů a na základě toho také provedl nesprávný výpočet společenského prospěchu, od něhož se odvíjí výše nároku žalobce, což mohlo být napraveno provedením revizního znaleckého posudku, jak navrhoval. Domáhal se proto dovolatel, aby nesprávné rozhodnutí odvolacího soudu bylo zrušeno a věc vrácena soudu prvního stupně k novému projednání a k novému rozhodnutí.

Nejvyšší soud ČR zrušil rozsudek odvolacího soudu ve výroku o zamítnutí zbytku žalobního nároku (tj. do částky 26 478,50 Kč s příslušenstvím). Zároveň zrušil i rozsudek soudu prvního stupně, a to ve výroku, jímž byla žaloba zamítnuta co do částky přesahující uvedenou částku 26 478,50 Kč s příslušenstvím, a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí o tomto zbytku žalobního nároku, přičemž bude rozhodnuto i o nákladech dovolacího řízení.

Z odůvodnění:

V daném případě směřovalo dovolání dovolatele proti rozsudku odvolacího soudu, jehož výrokiem byl změněn výrok rozsudku soudu prvního stupně, takže podání dovolání proti rozsudku soudu odvolacího je tu přípustné podle ustanovení § 238 odst. 1 o. s. ř., a to i pokud jde o tu část rozsudku odvolacího soudu, jímž nebylo vyhověno měnícím rozsudkem zcela žalobnímu návrhu, který se netýkal více samostatných návrhů.

Dovolatel ve svém dovolání poukazoval na důvody, jímž lze odůvodnit dovolání ve smyslu ustanovení § 241 odst. 1 písm. c) a d) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu zůstalo dovoláním dovolatele nenapadeno ve výroku, jímž zůstalo beze změny rozhodnutí soudu prvního stupně přiznávající žalobci odměnu za zlepšovací návrh („změna a zlepšení úpravy vody v kotelně“) částkou 6160,75 Kč s 3 % úroky od 1. 1. 1992 do zaplacení a dovoláním dovolatele nebyl dotčen ani výrok odvolacího soudu přiznávající žalobci na odměně za uvedený zlepšovací návrh další částku 6160,75 Kč s 3 % úroky od 1. 1. 1992 do zaplacení.

Ze strany žalovaného státního podniku nebyto uplatněno dovolání proti rozsudku odvolacího soudu v této právní věci.

Nebyly také uváděny, ani shledány okolnosti obsažené v ustanovení § 237 o. s. ř., umožňující přezkoumání rozsudku odvolacího soudu s přihlédnutím k případným vadám řízení, které nebyly uplatněny v dovolání.

Předmětem posouzení dovolacího soudu je tedy jen výrok odvolacího soudu, jímž byl žalobní nárok žalobce zamítnut co do částky 26 478,50 Kč. Dovolatel ve svém dovolání uváděl, že jde o nesprávný výrok rozhodnutí, opírající se o znalecký posudek, který vycházel z nesprávných podkladů, a v důsledku toho znalec provedl nesprávný výpočet společenského prospěchu, dosaženého užíváním zlepšovacího návrhu, jehož autorem je žalobce.

Soudem prvního stupně ustanovený znalec uvedl ve svém písemném posudku z července 1993, že pokud jde o snížení spotřeby paliv v důsledku využívání zlepšovacího návrhu žalobce, „doporučuje vzít v úvahu z hlediska přínosu zlepšovacího návrhu poloviční hodnotu tohoto snížení spotřeby, neboť další snížení mohlo být ovlivněno mnoha faktory“; v písemném posudku tyto faktory neuvedl. Při jednání u soudu prvního stupně dne 4.11. 1993 písemný posudek ústně doplnil tak, že „odhadem stanovil míru, jakou se zlepšovací návrh podílí na úsporách paliva po 10.10.1986 na 50 % a zbylých 50 % jsou vlivy výrobní a klimatické. Bylo by možno tuto míru ještě o něco zpřesnit podrobným zkoumáním výrobních ukazatelů a klimatických podmínek v letech 1985 a následujících, ovšem rozdíl by nebyl značný a je otázkou, zda by byl ve prospěch či neprospěch žalobce“.

Ohledně zvýšení odměny uvedl znalec při jednání u soudu prvního stupně dne 4. 11. 1993, že ji v tomto případě „zvyšoval o 150 % podle bodu 3.3 přílohy 3 směrnic Ministerstva vnitra ČR, čj. NH - 5/10622/1344/86, protože došlo k úspoře ušlechtilého paliva - topných olejů, přičemž toto zvýšení pak krátil na polovinu, jelikož ke stanovení společenského prospěchu došlo použitím metodického rozvodu a tedy je relativně méně přesné“. Znalec připustil, že toto krácení nemá podklad v citovaných směrnících, ale „vychází z praxe soudu v tomto směru“.

Znalecký posudek, z něhož při stanovení odměny za zlepšovací návrh vycházel soud prvního stupně i odvolací soud, tedy v jedné okolnosti potřebné pro odpovídající vyčíslení odměny za zlepšovací návrh připustil její „zpřesnění podrobným zkoumáním výrobních ukazatelů a klimatických podmínek“ a „pochybnost, zda by zjištěný rozdíl byl nebo nebyl v prospěch žalobce“. V druhé z okolností, jejíž objasnění a posouzení směřovalo rovněž k přesnému vyčíslení odměny za zlepšovací návrh, znalec připustil, že jím zvolené krácení této odměny nemá podklad ve shora uvedených směrnících, z nichž jinak vycházel, ale k vysvětlení svého postupu odkazoval bez bližšího objasnění na to, že „vycházel z praxe soudu“ v tomto směru.

Jestliže při tomto postupu znalce žalobce v odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně namítal, že posudek znalce je nesprávný ohledně výpočtu společenského prospěchu dosaženého využíváním zlepšovacího návrhu žalobce v žalovaném podniku, nevznívá přesvědčivě závěr odvolacího soudu o tom, že provedený posudek „má všechny obsahové i formální náležitosti a není důvod pochybovat o přesvědčivosti v něm vyslovených závěrů“. Znalecký posudek v písemném znění i v ústním doplnění totiž, jak shora uvedeno, nevyloučil možnost zpřesnění závěrů posudku učiněných odhadem zkoumáním výrobních ukazatelů a klimatických podmínek a ohledně použitého krácení možného zvýšení odměny za zlepšovací návrh připustil, že nemá podklad ve směrnících Ministerstva vnitra ČR, čj. NH-5/10 622/1344/86, z nichž jinak vycházel, což však zdůvodnil blíže neobjasněnou „praxí soudu“.

Dovolacím soudem přezkoumávaný výrok rozhodnutí odvolacího soudu stanovícího výši odměny za využití zlepšovacího návrhu s poukazem na znalecký posudek, nesoucí již uvedené vady, nelze proto pokládat za správné rozhodnutí ve smyslu ustanovení § 243b odst. 1 o. s. ř.

Proto dovolací soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu ve výroku zamítajícím žalobní nárok co do částky 26 478,50 Kč (přesahující celkem přisouzenou částku 12 321,50 Kč), a to podle ustanovení § 243b odst. 1 o. s. ř. Ve smyslu ustanovení § 243b odst. 2 o. s. ř. bylo v uvedeném rozsahu zrušeno i rozhodnutí soudu prvního stupně, které v uvedeném smyslu mělo tytéž vady, pro něž bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu. Věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

V dalším řízení bude soud prvního stupně vázán právním názorem dovolacího soudu (§ 243d o. s. ř.). Na tomto soudu bude, aby uvážil další postup buď s doplněním posudku zatím v řízení ustanoveným znalcem anebo s použitím nového přezkumného posudku jiného znalce; vezme v úvahu i postup podle ustanovení § 141 odst. 1 o. s. ř. Soud prvního stupně při svém rozhodování vezme zřetel i na náklady dovolacího řízení.

Rozhodnutí dovolacího soudu se týkalo případu přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu spočívajícího na nesprávném právním posouzení (srov. § 241 odst. 2 písm. d/ o. s. ř.). Proto bylo rozhodováno bez nařízení jednání.

1) Viz už i č. 3/1979 (str. 47) Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.